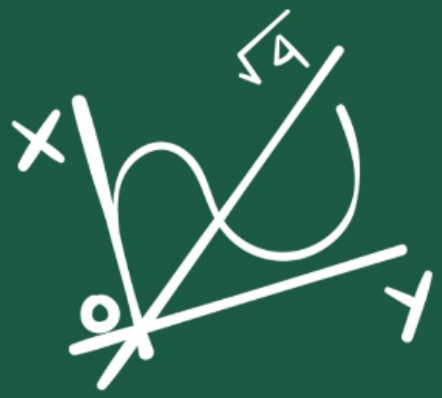
समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

দশম শ্ৰেণীৰ বাবে

গণিত

অধ্যায় - ৩

দুটা চলকত ৰৈখিক সমীকৰণৰ যোৰ

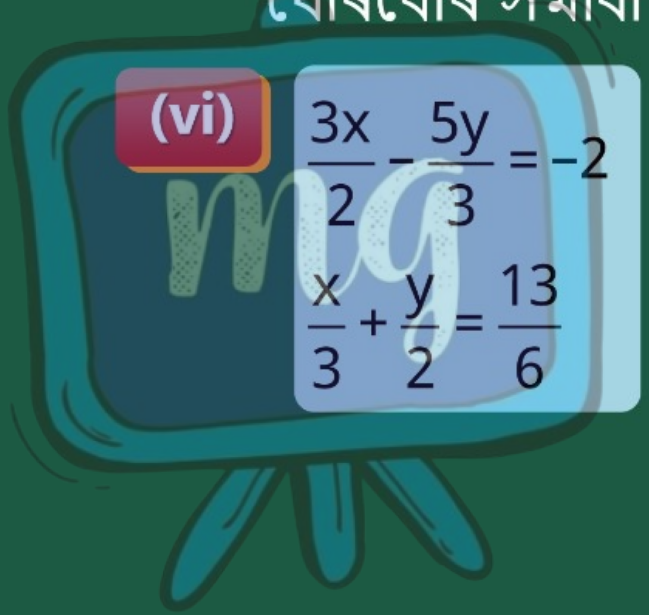
অংশ – ১১

গায়ত্রী শইকীয়া

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

1. প্ৰতিষ্ঠাপন পদ্ধতিৰে তলৰ ৰৈখিক সমীকৰণ যোৰবোৰ সমাধা কৰা:

(vi)

$$\frac{3x}{2} - \frac{5y}{3} = -2$$

$$\frac{x}{3} + \frac{y}{2} = \frac{13}{6}$$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

সমাধান :

$$\frac{3x}{2} - \frac{5y}{3} = -2$$

$$\Rightarrow \frac{3 \times 3x - 2 \times 5y}{6} = -2$$

$$\Rightarrow 9x - 10y = -12 \quad \text{---} \quad (1)$$

আবার, $\frac{x}{3} + \frac{y}{2} = \frac{13}{6}$

$$\Rightarrow \frac{2x + 3y}{6} = \frac{13}{6}$$

$$\Rightarrow 2x + 3y = 13$$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$\Rightarrow 2x = 13 - 3y$

$\Rightarrow x = \frac{13-3y}{2}$

এবার $x = \frac{13-3y}{2}$ এর মানটি (1) এ বসালেই পাই

$9 \times \frac{13-3y}{2} - 10y = -12$

$\Rightarrow \frac{9(13-3y)}{2} - 10y = -12$

$\Rightarrow \frac{9\times13 - 9\times3y - 2\times10y}{2} = -12$

$\Rightarrow \frac{117 - 27y - 20y}{2} = -12$

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
समग्र शिक्षा

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$$\Rightarrow \frac{117-47y}{2} = -12$$

$$\Rightarrow 117 - 47y = -12 \times 2$$

$$\Rightarrow 117 - 47y = -24$$

$$\Rightarrow -47y = -24 - 117$$

$$\Rightarrow -47y = -141$$

$$\Rightarrow y = \frac{\pm 141}{\pm 47}$$

$$= 3$$

47
3
141

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
समग्र शिक्षा

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$$\therefore x = \frac{13 - 3y}{2}$$

$$= \frac{13 - 3 \times 3}{2}$$

$$= \frac{13 - 9}{2}$$

$$= \frac{4}{2}$$

$$= 2$$

$$\therefore x = 2, \; y = 3$$

$$\frac{x}{3} + \frac{y}{2} = \frac{13}{6}$$

$$\frac{2}{3} + \frac{3}{2}$$

$$= \frac{4 + 9}{6}$$

$$= \frac{13}{6}$$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

2. $2x + 3y = 11$ আৰু $2x - 4y = -24$ক সমাধা কৰা। ইয়াৰপৰা 'm'ৰ মান উলিওৱা যাতে $y = mx + 3$

সমাধান : $2x+3y=11$ —— (1)

$2x-4y=-24$

$\Rightarrow x-2y=-12$

$\Rightarrow x=-12+2y$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

এখিয়া $x = -12 + 2y$, (1) ত বহুকাই পাওঁ

$2 \times (-12 + 2y) + 3y = 11$

$\Rightarrow 2 \times (-12) + 2 \times 2y + 3y = 11$

$\Rightarrow -24 + 4y + 3y = 11$

$\Rightarrow 7y = 11 + 24$

$\Rightarrow 7y = 35$

$\Rightarrow y = \frac{35}{7} = 5$

$\Rightarrow y = 5$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$\therefore x = -12 + 2y$

$= -12 + 2 \times 5$

$= -12 + 10$

$= -2$

$\therefore x = -2,\ y = 5$

২য় প্রশ্ন

$y = mx + 3$

$\Rightarrow 5 = m.(-2) + 3$

$\Rightarrow 5 = -2m + 3$

$\Rightarrow 2m = 3 - 5$

$\Rightarrow 2m = -2$

$\Rightarrow m = \frac{-2}{2}$

$= -1$ //

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

3. তলৰ সমস্যাবোৰৰ ক্ষেত্ৰত ৰৈখিক সমীকৰণৰ যোৰ গঠন কৰা আৰু প্ৰতিষ্ঠাপন পদ্ধতিৰে সিহঁতৰ সমাধান উলিওৱা।

(i) দুটা সংখ্যাৰ পাৰ্থক্য 26। এটা সংখ্যা আনটোৰ তিনিগুণ হ'লে সংখ্যা দুটা উলিওৱা।

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

সমাধান :

ধরো, সংখ্যা দুটো x আর y যাতে $(x > y)$

প্রশ্নমতে, $x - y = 26$

$\Rightarrow x = y + 26$ — ①

আবার, $x = 3y$

$\Rightarrow y + 26 = 3y$ ① র পরে

$\Rightarrow y - 3y = -26$

$\Rightarrow -2y = -26$

$\Rightarrow y = \frac{+26}{+2} = 13$

$\Rightarrow y = 13$

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$\therefore x = 3y$

$= 3 \times 13$

$= 39$

$\therefore$ নির্ণেয় সংখ্যা হবে 39 আর 13.

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

3. তলৰ সমস্যাবোৰৰ ক্ষেত্ৰত ৰৈখিক সমীকৰণৰ যোৰ গঠন কৰা আৰু প্ৰতিষ্ঠাপন পদ্ধতিৰে সিহঁতৰ সমাধান উলিওৱা।

(ii) দুটা সম্পূৰক (supplementary) কোণৰ ডাঙৰটো সৰুটোতকৈ 18 ডিগ্ৰী বেছি। কোণ দুটা নিৰ্ণয় কৰা।

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

সমাধান:

ধরি, কোণ দুটি x আর y, $x > y$

প্রশ্নমতে, $x + y = 180^\circ$

$\Rightarrow x = 180^\circ - y$ —①

আবার, $x = y + 18^\circ$

$\Rightarrow 180^\circ - y = y + 18^\circ$, ① নং পদ্ধতি

$\Rightarrow -y - y = 18^\circ - 180^\circ$

$\Rightarrow -2y = -162^\circ$

180
18
162

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

$$\Rightarrow y = \frac{\cancel{162}^{\circ}}{\cancel{2}}$$

$$= 81^{\circ}$$

① $\Rightarrow x = 180^{\circ} - y$

$= 180^{\circ} - 81$

$= 99^{\circ}$

∴ কোণ দুটো হল 99° আর 81° //